

Böyüyən şəhərlər, azalan yaşıllıq!

Son illər urbanizasiya dünyada ən sürətlə inkişaf edən sosial-iqtisadi proseslərdən birinə çevrilib. İnsanların kənd yerlərindən şəhərlərə köçməsi, yeni sənaye və xidmət sahələrinin yaranması şəhərlərin sürətlə böyüməsinə səbəb olur. Bu proses iqtisadi inkişaf, texnologiyanın yayılması və həyat səviyyəsinin yüksəlməsi baxımından mühüm rol oynasa da, ekologiya üçün ciddi problemlər də yaradır.

Şəhərlərin böyüməsi və təbiətə təzyiq

Məlumdur ki, Urbanizasiya nəticəsində şəhərlərin ərazisi genişlənir və çox vaxt bu genişlənmə meşələrin, kənd təsərrüfatı torpaqlarının və təbii ekosistemlərin hesabına baş verir. Yeni yaşayış binaları, yollar və sənaye obyektləri tikildikcə yaşıllıq sahələri azalır. Bu isə havanın keyfiyyətinə, torpağın məhsuldarlığına və biomüxtəlifliyə mənfi təsir göstərir.

Hava çirklənməsi və nəqliyyat problemi

Müasir şəhərlərin ən böyük ekoloji problemlərindən biri hava çirklənməsidir. Avtomobillərin sayının artması, sənaye müəssisələrinin fəaliyyəti və enerji istehsalı atmosfərə çoxlu zərərli qazların buraxılmasına səbəb olur. Bu qazlar iqlim dəyişməsinə, həmçinin insan sağlamlığına ciddi təsir edir. Xüsusilə, böyük şəhərlərdə toz hissəciklərinin artması tənəffüs xəstəliklərinin yayılmasına gətirib çıxarır.

Su ehtiyatlarına təsir

Şəhərlərin böyüməsi suya olan tələbatı da artırır. Sənaye, məişət və kənd təsərrüfatı ehtiyacları üçün daha çox su istifadə olunur. Eyni zamanda, kanalizasiya və sənaye tullantıları çaylara və göllərə qarışaraq suyun keyfiyyətini aşağı salır.

Müasir şəhərsalmanın çağırışları və perspektivləri

Bu günlərdə Bakı Dövlət Universitetində (BDU) “Urbanizasiya: müasir şəhərlərin çağırışları və perspektivləri” mövzusunda panel müzakirə keçirilib. Universitetdən bildirilib ki, tədbirdə Coğrafi ekologiya kafedrasının müdiri dosent Məhluqə Yusifova “Urbanizasiya və şəhərlərin ekologiyası” mövzusunda məruzə ilə çıxış edib. O, müasir şəhərsalma proseslərinin ekoloji mühitə təsiri, şəhər landşaftlarının transformasiyası və dayanıqlı şəhər inkişafı məsələlərinə elmi aspektdən toxunub.

Məruzədə qeyd olunub ki, şəhərsalma yalnız demoqrafik və iqtisadi proses deyil, təbii ekosistemlərin dəyişməsi, şəhər ekosistemlərinin formalaşması, atmosfer, su və torpaq mühitinə antropogen təsirlərin artması ilə xarakterizə olunan kompleks ekoloji prosesdir. Şəhərlərin sürətli genişlənməsi nəticəsində yaşıl zonaların azalması, hava çirklənməsi və resurslardan qeyri-səmərəli istifadə kimi problemlər aktuallaşır. Bu məsələlərin elmi əsaslarla araşdırılması şəhər ekologiyasının əsas tədqiqat istiqamətlərindən biridir.

M. Yusifova çıxışında bu mövzunun global müstəvidə aktuallığını da vurğulayaraq 2024-cü ildə Azərbaycanda keçirilmiş COP29 çərçivəsində müzakirə edilən iqlim dəyişmələri, karbon emissiyalarının azaldılması və ekoloji dayanıqlılığın təmin edilməsi kimi məsələlərin şəhər mühitinin idarə olunması ilə birbaşa əlaqəli olduğunu diqqət

tə çatdırıb. Bildirib ki, bu il ev sahibliyi edəcəyimiz Ümumdünya Şəhərsalma Forumunun 13-cü sessiyası (WUF13) kimi beynəlxalq platformada da inklüziv şəhər planlaşdırılması və ekoloji cəhətdən balanslaşdırılmış şəhər mühitinin formalaşdırılması əsas müzakirə mövzularından biri olacaq. Qlobal iqlim gündəliyi ilə şəhər inkişafı siyasətlərinin uzlaşdırılması müasir dövrdə həm ekoloji təhlükəsizliyin, həm də dayanıqlı şəhər idarəetməsinin prioritetlərindən biri hesab olunur.

BDU-nun Tələbə Elmi-Texniki Yaradıcılıq Mərkəzinin əməkdaşı, doktorant İmran Bayramov “Azərbaycanda şəhər planlaşdırılması və şəhər məskunlaşmasının xüsusiyyətləri” mövzusunda çıxış edib. O, ölkədə şəhərsalmanın tarixi mərhələləri, şəhər

Azərbaycan
Respublikasının
Medianın İnkişafı
Agentliyi

**Məqalə “Azərbaycan
Respublikasının
Medianın İnkişafı
Agentliyi”nin maliyyə
dəstəyi ilə
“Ekologiya və ətraf
mühitin mühafizəsi”
istiqaməti üzrə
hazırlanmışdır**

məskunlaşmasının məkan xüsusiyyətləri və prinsipləri barədə məlumat verib. Şəhərlərin formalaşmasının yalnız inzibati və iqtisadi amillərlə deyil, həmçinin coğrafi mövqe, təbii resurslar, nəqliyyat-kommunikasiya şəbəkələri və regional inkişaf strategiyaları ilə sıx bağlı olduğunu bildirib. İ. Bayramov Azərbaycanın müxtəlif şəhərlərindən nümunələr təqdim edərək şəhərsalma prosesinin regional inkişaf, iqtisadi fəaliyyətin mərkəzləşməsi və infrastrukturun genişlənməsi ilə qarşılıqlı əlaqəsini izah edib.

Panel müzakirə çərçivəsində iştirakçılar tərəfindən mövzu ilə bağlı suallar ünvanlanıb, şəhərsalmanın yaratdığı çağırışlar və mümkün həll yolları ətrafında fikir mübadiləsi aparılıb.

Göründüyü kimi, urbanizasiya müasir dünyanın qaçılmaz prosesidir. Lakin şəhərlərin inkişafı ilə təbiətin qorunması arasında balans yaratmaq vacibdir. Əgər şəhər planlaşdırılması ekoloji prinsiplərə əsaslansa, urbanizasiya yalnız iqtisadi inkişafın deyil, həm də davamlı və sağlam gələcəyin təminatçısı ola bilər.

Yeganə BAYRAMOVA